

Pojdimo malo nazaj v čas razsvetljenstva ...

Značilnosti razsvetljenstva

- Razsvetljenstvo je bilo meščansko duhovno in družbeno gibanje v Evropi. Razsvetljenci so želeli razsvetliti, izobraziti ljudi.
- Njihova osnovna ideja je bila, da lahko človek z razumom dokaže in spozna vse.
- Trajanje: 2. polovica 18. stoletja, začetek 19. stoletja.

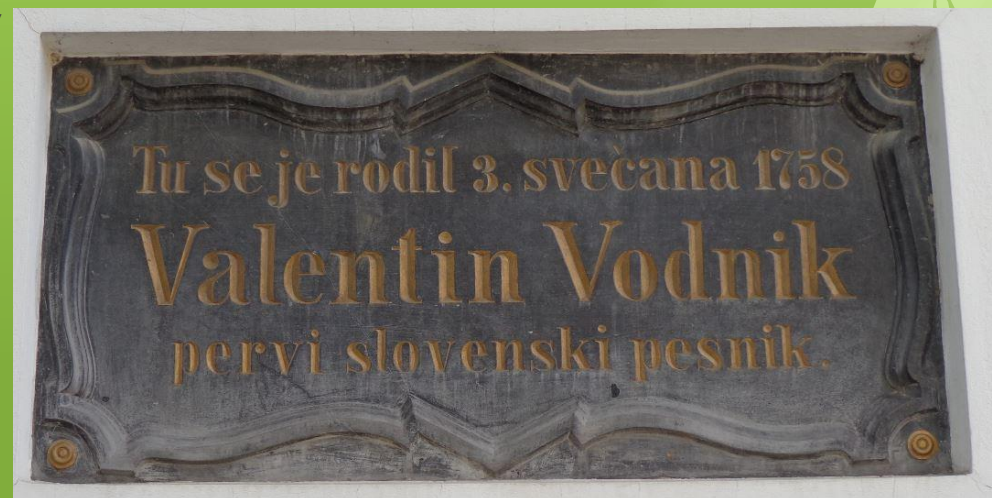
Razsvetljenstvo na naših tleh

- Obdobje na Slovenskem je trajalo od 1768 (Marko Pohlin izda slovnico Kranjska gramatika) do 1819 (umreta Zois in Vodnik).
- Prišlo je do literarnega preporoda na Slovenskem.
- Prej smo imeli predvsem literaturo z versko vsebino, v razsvetljenstvu pa dobimo literaturo v pravem pomenu besede.
- Naši glavni predstavniki so bili: Marko Pohlin, Žiga Zois, Valentin Vodnik, Anton Tomaž Linhart in Jernej Kopitar.

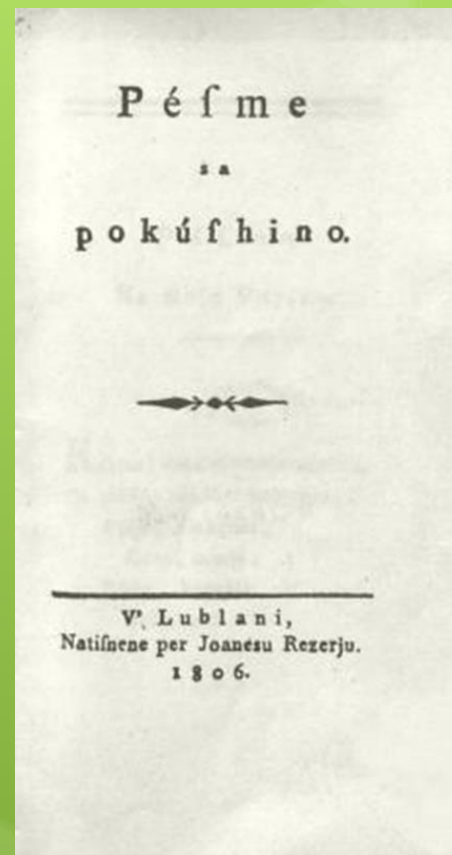
VALENTIN VODNIK

- Rojen je bil leta 1758 v Ljubljani.
- Bil je vsestranski razsvetljenec, dejaven na več področjih: pesnik, novinar, duhovnik, jezikoslovec, prevajalec, učitelj ...

- Izdal je pesniško zbirko **Pesmi za pokušino (1806)**. To je prva slovenska posvetna pesniška zbirka – štejemo ga tudi za prvega slovenskega pesnika.

- Napisal je 1. kuharsko knjigo pri nas: Kuharske bukve.

Tu je njegov recept za čokoladno juho: Sa en tri bokale dershijozh lonez vsami fhtiri kuhalnize moke, jo ras-tepi v' merslim mleku, prezédi v' lonez, perlivaj s' kuhalnizo méshajozh vreliga mléka, de bo poln; pufti dobro savréti; potlej perdeni pol lota stolzhene fladke fkorje; tri zégle zhokolade, ktéro ti popred v' vrélim mléku pregnal; perversi zukra, in en droblanz froviga malla, to je putra; kadar je vse vkup en malo zhafa vrélo, vli na opezhen kruh v' fklédo.

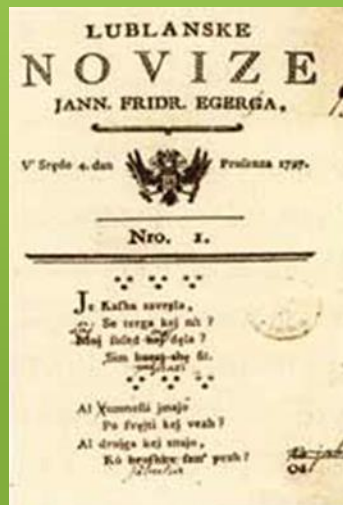
- Napisal je tudi priročnik za babice (porodničarstvo), učbenike za srednjo šolo, izdajal je Malo in Veliko pratiko, uganke za otroke ...

Poskusite rešite te uganke ...

- Zlaténorumen, ma čópek zelen.
 - V bukvah tičim, se nič ne učim.
 - Brez ust govorim, nezastopnim molčim.
-
- Rešitve najdete na:
<https://sl.wikisource.org/wiki/Uganke> (Valentin Vodnik)

Veliko časa je posvečal prvemu slovenskemu časopisu **Lublanske novice** (1797-1800). Časopis je urejal in pisal do leta 1799. Novice je povzemal in prevajal iz nemščine, dodajal pa je tudi domača obvestila.

Njegova zapuščina

- Umrl je leta 1819 v Ljubljani.
- Po njem je poimenovanih več ulic, trgov, osnovnih šol.
- Njegova rojstna hiša je danes kulturna ustanova, kjer prirejajo predstave, knjižne večere ...
- Spomenik Valentinu Vodniku je postavljen na Vodnikovem trgu v Ljubljani (na tržnici).

Poglejte še nekaj dodatnih vsebin

- <https://www.youtube.com/watch?v=GGWvLgsqp9c>
- <https://www.youtube.com/watch?v=zsVvjwj0cFc>